

7. Dzhafarguliev M. Ugolovnyj process Azerbajdzhanskoj Respubliki. Uchebnik. – Baku: Zakon, 2002. – 904 s.

8. Dzhafarov I. M. Pojasnenie Konstitucii Azerbajdzhanskoj Respubliki. – Baku: Juridicheskaja literatura, 2002. – 552 s.

9. Movsumov D. G. Sovetskij ugolovnyj process. – Baku: Maarif, 1989.

10. Gafarov M. S., Jevjazov G. S. Pravoohranitel'nye organy. Uchebnik. – Baku: Zakon, 2012. – 600 s.

11. Babaev V. K. Prezumpcii v sovetskom prave. – Gorki: Nauka, 1974. – 124 s.

12. Bulaevskij B. A. K voprosu o ponjatii prezumpcij v prave. – / <http://justicemaker.ru/view-article.php?id=10&art=293> //

13. Bystrov D. B. Juridicheskie prezumpcii i fikcii. Referat. – 2003. – 12 s.

14. Kalinovskij K. B., Smirnov A. V. Prezumpcii v ugolovnom processe // Rossijskoe pravosudie. – 2008. – №4. – 101 s.

15. Morkvin V. A. Pravovye prezumpcii v ugolovnom sudoproizvodstve. – Tjumen', 2008. – 243 s.

16. Nikolaevna O. C. Prezumpcija istinnosti prigovora v sovremenom ugolovnom processe. Dissertacija. – Nizhnij Novgorod, 2007. – 182 s.

17. Shakheldov F. G. Konceptual'nye aspekty prezumpcii nevinovnosti v ugolovnom processe. – Rostov na Donu, 2006. – 379 s.

18. Türkiye Cumhuriyeti Anayasasi.

19. Üzülməz İ. Türk hukunda suçsuzluk karinesi ve sonuçları. TBB Dergisi. – Ankara, 2005. – №58. – 72 s.

Gadirov A. H., PhD in juridical sciences, candidate for a degree program on the Law of the doctor of sciences, associate professor, Academy of Public Administration (Azerbaijan), matlabm@yandex.com

Theoretical and practical problems of constitutional and legal study of the criminal process in the Republic of Azerbaijan: methodological approach

On the basis of numerous provisions of the Criminal Procedure Code, directly or indirectly, is the Constitution, which in turn makes it necessary to study the criminal proceedings in the framework of the constitution.

Keywords: methodological approach, theoretical and practical problems of the criminal process.

Gadirov A. X., доктор філософії з юридичних наук, дисертант по праву за програмою доктора наук, доцент кафедри, Академія Державного Управління при Президентові Азербайджанської Республіки (Азербайджан), matlabm@yandex.com

Теоретичні та практичні проблеми конституційно-правового дослідження кримінального процесу в Азербайджанській Республіці: методологічний підхід

На основі численних положень Кримінально-Процесуального Кодексу безпосередньо або побічно стоїть Конституція, що в свою чергу робить необхідним вивчення кримінального процесу в рамках конституції.

Ключові слова: методологічний підхід, теоретичні та практичні проблеми, кримінального процесу.

* * *

УДК 323.22/.28(437.6):342.25

Бобрик О.,
аспірант кафедри міжнародних відносин,
факультет міжнародних економічних відносин,
Ужгородський національний університет
(Україна, Ужгород), tomej@ukr.net

ОСОБЛИВОСТІ АДМІНІСТРАТИВНО-ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ РЕФОРМИ В СЛОВАЦЬКІЙ РЕСПУБЛІЦІ

Адміністративно-територіальна реформа у Словацькій Республіці проводилася в ході широкого кола реформ з метою демократизації та модернізації державного управління й місцевого самоврядування, приведення його до європейських стандартів.

Адміністративно-територіальна реформа в Словаччині порівняно слабо вивчалася українськими науковцями. Переважно українські науковці вивчали досвід реформ Польщі. Країна подібна до України за кількістю населення, більш співмірна величиною території, а головне має трирівневу структуру самоврядування, яка характерна й для нашої держави. Завданням нашого дослідження є вивчення досвіду адміністративно-територіальної реформи в Словаччині.

Після значних політичних змін в Чехословаччині, в кінці 1989 р. на початку 1990 р. було здійснено значні зміни й в організації державної влади та місцевого самоврядування. При цьому зміни торкнулися й адміністративно-територіального устрою Словаччини. Було створено 38 окресів (okres), а отже й окремих урядів та 121 обвод (obvod) й обводних урядів. Краї (kraj) були ліквідовані, а їх функції передавалися до обводних та окресних урядів.

Проте, вже невдовзі стало зрозуміло, що адміністративно-територіальна реформа має ряд недоліків. Головним з яких було те, що адміністративно-територіальні одиниці Словаччини були достатньо дрібними та не мали достатніх умов та потенціалу для економічного та соціального розвитку.

Протягом 1996–2001 р. тривала друга адміністративно-територіальна реформа. Її наслідком стало створення 8 країв: Братиславський, Тернавський, Нітранський, Тренчинський, Бансько-Бистрицький, Жилінський, Кошицький, Прешовський. 79 окресів, та 2933 громади.

Ключові слова: адміністративно-територіальна реформа, децентралізація в Словаччині, адміністративно-територіальний устрій, реформа публічного управління.

Адміністративно-територіальна реформа в Словаччині порівняно слабо вивчалася українськими науковцями. Найбільш ґрунтовним дослідженням є монографія М. Лендєл [4]. Об'єктом її дослідження було становлення та функціонування місцевої демократії в країнах Центральної та Східної Європи. Серед досліджуваних країн увага приділяється й Словацькій Республіці. Проте, авторка звертає увагу на процес інституціалізації та функціонування місцевої демократії, формування місцевих еліт. Адміністративно-територіальна реформа розглядається лише побіжно. Проблема фінансової децентралізації була досліджена О. Молдованом [7] та І. Гнидюком [1]. Вчені вказали, що в результаті реформ було створено міцну основу місцевих бюджетів, які отримали стабільні фінансові надходження. Проте, переважання у Словаччині малих громад робить їх залежними від державних трансферів у свій бюджет. Більшість громад країни не є фінансово самодостатніми.

Процес децентралізації досліджувалися ужгородськими науковцями А. Ключковичем [2; 3] та В. Пархоменком [5]. Вони прийшли до висновку, що країна показала один з найуспішніших прикладів реформування серед країн Центральної Європи.

Таким чином, проблема адміністративно-територіальної реформи в Словацькій Республіці є мало-дослідженою в українській політичній науці й потребує ретельного аналізу та вивчення. Завданням нашого дослідження є вивчення досвіду адміністративно-територіальної реформи в Словаччині.

Під час проведення реформи державного управління та муніципальної реформи Словаччини, актуальним стало також питання здійснення адміністративно-територіальної реформи, яка б відповідала змісту та вимогам нової концепції розвитку держави. Вона повинна була втілити в собі розвиток реформ в країні та створити умови для подальшого розвитку реформи місцевого самоврядування та державної служби.

До 1990 р. адміністративно територіальний поділ Чехословаччини, до складу якої входила Словацька Республіка, загалом був створений за радянським зразком. Вона мав трирівневу структуру: край–окрес–о́бес (область–район–громада, *kraj-okres-obec*). Виборчі органи – місцеві ради співіснували з місцевими адміністраціями, на які центральним урядом покладалася виконавча функція й представництво органів державної влади. По суті, існувало лише державне управління. Виборчі органи не мали права створювати власні структури, жителі майже не могли брати участь процесі вироблення та реалізації рішень,

а навіть й впливати на них. Тобто адміністративна система, в першу чергу, повинна була забезпечувати виконання рішень вищестоячих органів влади, а відтак усувала можливість розвитку місцевого самоврядування.

Затвердження закону №36/1960 зб. з. від 9 квітня 1960 р. «Про територіальний поділ країни» [13] було прийнято новий адміністративний поділ. Згідно проведеної реформи скоротила кількість країв в Чехословаччині до 10 (у 1970–12.), з яких 3 (пізніше 4) були утворені в межах Словаччини: Західна Словаччина, з центром у Братиславі, Середня Словаччина, з центром у місті Банська-Бистриця, Східна Словаччина, з центром у Кошице. В 1970 р. головне місто країни – Братислава було виділено в окремий регіон. Крім зменшення кількості країв, значно зменшилася й кількість окресів – до 38. Таким чином, з шестидесятих років ХХ ст. в Словаччині функціонували:

- 3 (три) крайові комітети;
- Національний комітет в Братиславі;
- 33, а згодом 42 окресних комітети;
- Більше 2600 народних комітетів у громадах (обцах), з них близько 130 міських народних комітетів [10, с. 5].

Закон №65/1960 зб. з. від 25 травня 1960 р. «Про національні комітети» зазначив, що Національний комітет в Братиславі має статус Національного комітету окресу [13]. Протягом 1960–1971 рр. було прийнято ряд законів які вплинули на адміністративно-територіальний поділ Словаччини. Проте, їх можна вважати доповненнями до закону №36/1960 р. «Про територіальний поділ країни». Зокрема, у 1967 р. було збільшено кількість одиниць окресу до 34 з них не менше 2 міських [14]. Також збільшувалися повноваження Національного комітету в Братиславі та Кошице. Закон №29/1968 зб. з. від 27 лютого 1968 р. встановив, що місто Братислава управляється безпосередньо Словацькою Національною Радою і фактично виділяється в окремий край [15]. Урядовим указом 28 лютого 1968 р. було створено нові окреси в Середньословацькому краї – Великий Кртіш, Східнославацькому краї – Вранов, Свидник, Стара Любовня. Загалом незначні зміни в адміністративному поділі Словаччини чинилися до 1971 р. Протягом 1971–1990 рр. адміністративно-територіальний устрій країни залишався незмінним (Додаток А).

Після значних політичних змін в Чехословаччині, в кінці 1989 р. на початку 1990 р. було здійснено значні зміни й в організації державної влади та місцевого самоврядування. При цьому зміни торкнулися й адміністративно-територіального устрою Словаччини.

Під час здійснення реформи основний акцент робився на задоволенні вимог місцевих громад, тобто акцент робився на задоволення вимог місцевого самоврядування, його розширення та створення необхідної законодавчої бази. Якщо закон №65/1960 зб. з. від 25 травня 1960 р. «Про національні комітети» § 1 характеризував Національні комітети як органи державної влади і соціалістичного управління в краях, окресах і громадах (обцах), і навіть якщо вони одночасно § 2, позначені як «державні органи автономного характеру, їх ступінь самоврядування не було статистично значущим» [13]. Відповідно до § 20 пункт 2 вказував, що створення й закриття

організацій і об'єктів повинно відбуватися за рішенням чи постановами Національного комітету вищого рівня влади, директивами міністерств, центральних органів влади. Лише в §38 йшлося про відносно незалежне функціонування Національних комітетів нижчого рівня. Зокрема це торкалося питань догляду за поліпшення стану навколишнього середовища, якості житла і задоволення інших потреб громадян різних послуг, розвитку культури та соціального життя, створення умов для розвитку фізичної культури, спорту і відпочинку. Деякі права надавалися у випадку управління державними підприємствами, активами, акумуляції ресурсів, діяльності щодо плану управління призначення і виконання бюджету та управління ним, а також умов для створення і управління своїми фінансовими засобами, виконуються Національними комітетами самостійно, керуючись законами й іншими загальнодержавними приписами, правовими актами та рішеннями уряду [13].

Концепція адміністративно-територіальної реформи 1990 р. передбачала скасування крайового рівня управління та передачу повноважень окресам. Мова йшла про скасування трьох крайових Національних комітетів та Братиславського Національного комітету. Проте, така концепція викликала критику, яка зауважувала, що відбуваються непотрібні та незрозумілі зміни. На наш погляд така концепція реформ була спробою по аналогії з Чехією перейти до дворівневої системи – *обец/обвод (obec-obvod)*. З іншого боку потрібно зважати на той факт, що керівництво Словацької Республіки намагалося, в межах наразі Чехословацької Республіки, отримати якомога більше повноважень для себе. Проте, федеральні органи, влади в свою чергу, намагалися послабити словацьку владу. По їх логіці реалізувати такі повноваження можна було ліквідувавши великі адміністративні одиниці – краї, та передати якомога більше повноважень до менших – *обец/обвод (obec-obvod)*. Таким чином, дану реформу слід розглядати в контексті протистояння федеральних органів влади та місцевих словацьких. На практиці ліквідація великих адміністративних одиниць – країв послаблювала словацьку владу. Позаяк, малі адміністративно-територіальні одиниці були більш залежними від федеральної влади. Відтак, ми можемо констатувати, що теза угорських науковців Г. Петері та В. Зентаї, про потребу сприятливого політичного середовища для проведення та закріплення реформ, набуває своє підтвердження [9, с. 22].

Якщо адміністративно-територіальна реформа 1960–1971 рр. проводилася під впливом суворої централізації влади в державі й визначила, як на той час, оптимальну кількість країв – 12, то в 1991 р. в умовах федералізації та збільшення повноважень Словаччини в рамках федерації, адміністративно-територіальна реформа повинна була відобразити цей процес. Загалом було ліквідовано усі краї, залишилися лише окресів (*okres*) як органи місцевого самоврядування другого ступеня, а в межах окресів (*okres*) було встановлено обводний уряд, як перший ступінь місцевого самоврядування.

Було прийнято ряд законів, які закріпили новий адміністративно-територіальний поділ країни. Конституційний закон №294/1990 зб. з. 18.7. визначив громади (*obce*) як основу місцевого самоврядування [12], й

скасував частину Конституції 1960 р., що стосувалася місцевого самоврядування. Були ліквідовані Національні комітети в громадах (*obce*). Проте, їх повноваження у містах були лише частково передані муніципалітетам, а частково перейшли до органів державної влади [17]. Одночасно було відділено місцеве самоврядування від державного управління.

Більша частина повноважень Національного комітету була передана обводним урядам, як інтегрованим органам місцевого державного управління першого ступеню, а також окремим урядам як інтегрованим органам місцевого державного управління другого ступеня [18]. Повністю було ліквідовано державне управління на рівні країв [19]. Було створено 38 окресів (*okres*), а отже й окремих урядів та 121 обвод (*obvod*) й обводних уряди (Додаток Б).

Проте, вже невдовзі стало зрозуміло, що адміністративно-територіальна реформа має ряд недоліків. Головним з яких було те, що адміністративно-територіальні одиниці Словаччини були достатньо дрібними та не мали достатніх умов та потенціалу для економічного та соціального розвитку.

Протягом 1993–1994 рр. уряд розробив концепцію подальшого реформування. Головним завданням реформи вбачалося створення кількох потужних регіонів, які б мали достатній потенціал для економічного та соціального розвитку. Позаяк, обводи (*obvod*) виявилися надто дрібними адміністративно-територіальними утвореннями нездатними виконати належним чином ці функції.

Ще у 1995 р. було визначено кількість країв, які мають функціонувати, при цьому до уваги бралися чинники: політико-стратегічні, історичні, культурно-національні, а також вимоги ЄС щодо регіонів – NUTS. Варто відмітити, що при формуванні цієї системи постала проблема військових округів. Адже вони часто не вписувалися у визначені адміністративно-територіальні утворення. Відтак, було вирішено, що військові округи будуть утворювати окремі муніципалітети – Загор'є в окресі Малацькі, Лешт'єв в окресі Зволєн, Яворина в окресі Кетмарок, Валашкєвці в окресі Гуменне [8].

При створенні вищих адміністративно-територіальних одиниць – країв (*kraj*), військові округи повинні були бути територіально визначені в межах країв, але при цьому не були їм підпорядковані.

Наголосимо, що проблеми з створенням країв (*kraj*) та місцем у них менших адміністративно-територіальних одиниць активно дискутувалися у словацькому суспільстві. Урядовий проект 1995–1998 рр. передбачав створення від 69 до 81 окресу (*okres*) та 8 країв (*kraj*). Зокрема, згідно історичного принципу, у Східній Словаччині, передбачалося створення: Прешовського – з центром у Прешові, Кошицького – з центром у Кошиці та Земплінського країв – з центром у Михайлівці. Проте, невдовзі від такої практики відмовилися, оскільки Східна Словаччина є економічно найбільш розвинутим регіоном з значним переважанням сільського населення, а отже не матиме економічної спроможності. Відтак, було вирішено створити лише 2 краї (*kraj*) на території Східної Словаччини – Прешовський та Кошицький. Окрес (*okres*): Гуменне, Вранов-над-Топльов, Требішов, Михайлівці, Меджилабірці, Снина, було поділено між обома країями.

Крім того, була пропозиція створити Ліповсько-Оравсько-Турчанський край (*kraj*) в Центральній Словаччині. Банськобистрицький край (*kraj*) повинен був поділитися на Банськобистрицький та Гемерсько-Новоградський. Щоправда ці проекти не були затверджені адже тоді усі адміністративно-територіальні одиниці були б малими та економічно слабкими.

Було вирішено створити Жилінський край (*kraj*), який від 1849 р. ніколи не утворював окрему адміністративну одиницю. Таке рішення диктувалося економічними факторами та кількістю населення. Також створювався Нітранський край (*kraj*), який існував у 1850–1860 рр. як Гірськонітранська жупа в межах Австрійської імперії. Причинами його створення були – економічний розвиток та значна кількість населення.

Окрес (*okres*) Дунайська Стреда було віддано до Трнавського краю, хоч з точки зору історичної належності, а також економічної він мав відноситись до Братиславського краю. Окрес (*okres*) Требішов – пропонувалося віднести до Кошицького краю (*kraj*), позаяк його мешканці прив'язані до міста Михайлівці, яке залишилося в Кошицькому краї (*kraj*). Натомість пропонувалося вивести окрес (*okres*) Геніца з меж Кошицького краю (*kraj*). Останнє ймовірно, повинне було стати компромісом між Прешовським та Кошицьким країями (*kraj*).

При цьому територіально військові округи повинні були бути територіально визначені в межах країв (*kraj*), але при цьому не були їм підпорядковані.

Наступний етап адміністративно-територіальної реформи відбувся у 1996 р. Було ліквідовано 121 обвод (*obvod*), змінено межі окресів (*okres*) та відновлено функціонування країв (*kraj*), як третього ступеню місцевого самоврядування. Замість 38 окресів (*okres*) у країні функціонувало 79 окресів (*okres*) та 8 країв (*kraj*). Закон №221/1996 зб. з. Про адміністративно-територіальний поділ Словацької Республіки встановив симетричне становлення державного управління на рівні країв (*kraj*) [20].

Зауважимо, що саме після 1998 р. почалася найбільш концептуальна фаза реформування в Словаччині. Після виборів 1998 р. та зміни уряду, нова влада в корені змінила підхід до реформування. По-перше, було визначено уповноваженого представника з реформування державного управління – ним став В. Ніжнянський. По-друге, уповноважений з реформування створив робочу групу яка виробила ідеї та принципи реформування. По-третє, дискусії та обговорення проектів влаштувалися не лише для групи професіоналів, але для регіонів Словаччини.

Протягом 1998–2001 рр. велися дискусії щодо кількості вищих адміністративних одиниць (VÚSC) та їх меж. Стратегія реформи державного управління передбачала поділ країни на 79 окресів та 11+1 вищих адміністративних одиниць (11 одиниць + столиця – Братислава). Концепція децентралізації та модернізації державного управління також передбачала поділ країни на 79 окресів та 11+1 вищих адміністративних одиниць, альтернативний проект впорядкування самоврядних вищих адміністративних одиниць також передбачала поділ країни на 12 адміністративно-територіальних одиниць. Зауважимо, що саме після 1998 р. почалася найбільш концептуальна фаза реформування в

Словаччині. Після виборів 1998 р. та зміни уряду, нова влада в корені змінила підхід до реформування.

Закон №302/2001 з.з. від 4 липня 2001 р. про самоврядування вищих земельних одиниць закріпив адміністративно територіальний поділ Словаччини [21]. Відповідно до європейської номенклатури NUTS він виглядає наступним чином – NUTS 1(1) – Словаччина, NUTS 2 (4) включає: Братиславський край, Західну Словаччину, Центральну Словаччину, Східну Словаччину, це статистичні регіони; NUTS 3 (8) – це вісім країв: Братиславський, Тернавський, Нітранський, Тренчинський, Бансько-Бистрицький, Жилінський, Кошицький, Прешовський. NUTS 4 – 79 окресів, NUTS 5 – громади (2933 населених пунктів, з них 137 міста) (Додаток В).

Відтак самоврядування в Словаччині було організовано на двох рівнях: громада (*obec*) – край (*kraj*) – держава. В країні було створено 8 адміністративно-територіальних одиниць – країв (*kraj*), які в свою чергу поділялися на дрібніші одиниці – 79 окресів (*okres*), які складаються з 2891 громад (*obec*). Прикметно, що лише 137 громад є містами, всі інші сільські. Для структури населених пунктів Словаччини характерним є високий рівень роздрібності. 67% – це малі населені пункти (до 1000 жителів), у яких проживає 16% населення країни. Загалом у невеликих населених пунктах мешкає 44% населення. Водночас, існують середні та великі міста (понад 50 тисяч жителів), у яких проживає майже 25% населення Словаччини. Такі міста виступають своєрідними центрами, через які підтримуються зв'язки між окремими регіонами [6; 12].

Британський дослідник К. Дейві і польський науковець П. Свянцевиц визначають це як феномен супра-локалізму, коли жителі навіть невеликих населених пунктів використовували положення нових демократичних конституцій і базового законодавства для формування відособлених територіальних громад з окремими органами місцевого самоврядування. На думку дослідників, результатом такої фрагментації стало зниження якості громадських послуг в умовах обмежених ресурсів, незважаючи, принаймні, на вдавене наближення влади до громадян. Згідно чинного законодавства країни, громади (*obec*) можуть бути об'єднанні лише добровільно за результатами місцевих референдумів. Тому влада не має механізмів змусити малі громади (*obec*) зливатися у більші об'єднання.

Для Словаччини також характерним є неналежне наближення влади до громадян. Воно проявляється у тому, що неможливо простежити безпосередню залежність між розміром громад та рівнем участі громадян у прийнятті рішень. Якщо у малих громадах (*obec*) жителі краще поінформовані і демонструють вищу явку на виборах, то у більших за чисельністю населення муніципалітетах кращі показники участі громадян у прийнятті рішень органами влади. Це пояснюється, насамперед, тим, що значна частина бюджету малих громад є трансферами з державного бюджету і на їх видатковий розподіл громадяни не можуть впливати. Окрім того, в малих муніципалітетах інститути громадянського суспільства, як правило, нерозвинуті, а в умовах посткомуністичних суспільств тут переважає патерналістська політична культура, яка не заохочує громадян активно впливати на

формування місцевої політики. Важливо розуміти, що окрім феномену супра-локалізму більш важливим, на нашу думку, були географічні та демографічні умови Словацької Республіки. Більшість території країни гірська місцевість, яка ускладнює комунікацію між громадами, через великі відстані. В таких географічних умовах розвинулися невеликі за чисельністю населені пункти. Через їх віддаленість та малочисельність мешканців, об'єднувати їх в більші громади, як це було в Польщі, було недоцільно та важко. Саме через це специфікою адміністративної реформи в Словацькій Республіці стало формування великої кількості малих громад.

Важливо також наголосити на тому, що країна мала негативний досвід проведення адміністративно-територіальної реформи. Перша така реформа – створення пари окрес/обвод (*okres/obvod*) виявилася невдалою. Причиною було те, що адміністративно-територіальні одиниці були надто дрібними та економічно слабкими. Зрештою це призвело до ще однієї реформи та укрупнення адміністративно-територіальних одиниць.

Список використаних джерел

1. Гнидюк І. В. Децентралізація бюджетної системи: досвід Словаччини та перспектива для України [Електронний ресурс] / І. В. Гнидюк. – Режим доступу: search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&profile=ehost...site
2. Ключкович А. Децентралізація публічного управління в контексті демократизації політичної системи Словацької Республіки / Анатолій Ключкович // Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: Політологія, соціологія, філософія. – Ужгород: Вид-во УжНУ «Говерла», 2009. – Вип.13. – С.102–105.
3. Ключкович А. Особливості розвитку партійної системи Словаччини в контексті суспільно-політичних трансформацій кінця ХХ – початку ХХІ ст. / Анатолій Ключкович // Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: Політологія, соціологія, філософія. – Ужгород: Вид-во УжНУ «Говерла», 2009. – Вип.11. – С.100–107.
4. Лендьял М.О. Місцева демократія у країнах Центральної і Східної Європи: Монографія [текст] / Мирослава Олександрівна Лендьял. – Ужгород: Мистецька лінія, 2011. – 688 с.
5. Пархоменко В. Децентралізація у Словаччині / Володимир Пархоменко // Партнери: муніципальний бюлетень Українсько-американської програми партнерства громад. – Вип.11 (87), листопад 2006. – С.5–6.
6. Руснакова А. Регіональна політика Словаччини та інтеграція до європейських структур [Електронний ресурс] / АнарРуснакова. – Режим доступу: <http://soskin.info/ea/2008/5-6/200805.html>
7. Moldovan O. Fiskalnade centralizacia: skusen ost i efektivne jreformy na Slovensk kupre Ukrajinu / Бюджетна децентралізація: Досвід ефективної реформи Словаччини для України // О. Moldovan. – Kijev, 2010. – 40 s.
8. Nariadenie vlády č. 258/1996 Z. z. Nariadienie vlády Slovenskej republiky, ktorým sa vydáva Zoznam obcí a vojenskej chobvodov tvoriaci chjednotli véokresy [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.zakonynepreludi.sk/zz/1996-258>
9. Peteri G. Lessonson Successful Reform Management / G. Peteri, V. Zentai // Mastering Decentralization and Public Administration Reformsin Centraland EasternEurope / Ed. Peteri G. – OSI/LGI, 2002. – P.13–30.
10. Sloboda D. Slovensko – krajinaposlancov. Počty poslancov v komunálnej politikev SR / Dušan Sloboda, Vladimír Bačik. – Bratislava, 2006. – 30 s.
11. Úplný zoznamobcí Slovenska [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.e-obce.sk/zoznam_vsetkych_obci.html
12. Ústavný zakonč. 294/1990 Zb. z 18. 7. Ktorým samení a doplňa ústavný zákon č. 100/1960 Zb. Ústava Československej socialistickej republiky a ústavný zákon č. 143/1968 Zb. Očes kosloven

skej federácii a ktorým skracujev olebnéob dobiénáro dných výborov [Elektronnyj resurs]. – Режим доступу: <http://www.noveaspi.sk/products/lawText/1/38643/1/2>

13. Zákonč. 36/1960 Zb. z 9. apríla 1960 o územnom členení štátu [Elektronnyj resurs]. – Режим доступу: <http://www.epi.sk/zz/1960-36>

14. Zákon č. 29/1968 Zb. z 27. 2. 1968 o zmenách chniektorých zákonov v súvislosti s úpravou postavenia Národného výboru hlavné hometsta Slovenska Bratislavy [Elektronnyj resurs]. – Режим доступу: <https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/1968/29/19680309.html>

15. Zákon č. 65/1960 Zb. z 25. 5. 1960 o národných výboroch [Elektronnyj resurs]. – Режим доступу: <https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/1960/65/19600612.html>

16. Zákon č. 69/1967 Zb. z 29.6. 1967 o národných výboroch [Elektronnyj resurs]. – Режим доступу: <http://www.zakonypreludi.sk/zz/1967-6>

17. Zákon Slovenskej národnej rady zo 6. septembra 1990 o obecnom zriadení [Elektronnyj resurs]. – Режим доступу: www.minv.sk/?zdruzenia-obci&subor=21972

18. Zákon 472/1990 Zb. – o organizácii miestnej štátnej správy [Elektronnyj resurs]. – Режим доступу: <http://www.noveaspi.sk/products/lawText/1/38835/1/2>

19. Zákon SNR 517/1990 Zb. o územnom členení Slovenskej republiky [Elektronnyj resurs]. – Режим доступу: <http://www.noveaspi.sk/products/lawText/1/38882/1/2>

20. Zákon č. 221/1996 Z. z. o územnom členení Slovenskej republiky [Elektronnyj resurs]. – Режим доступу: <http://www.epi.sk/zz/1996-221>

21. Zákon č. 302/2001 Z. z. zo 4. júla 2001 o samospráve vyšších územných celkov (zákon o samosprávnych krajoch) [Elektronnyj resurs]. – Режим доступу: https://www.google.com/url?sa=t&ret=j&q=&esrc=s&source=web&cd=2&cad=rja&uact=8&ved=0ahUKEwi3pMiRncDOAhVTlxQKHe1PAfEQFggmMAE&url=https%3A%2F%2Fwww.po-kraj.sk%2Ffiles%2Fdokumenty%2FDokumenty-PSK%2Fzakony%2Fzakon_302-2001_o_samospravnych_krajoch.pdf&usq=AFQjCNF-qdmzNpGhWb66Gn-6hrB9jhWrSA&sig2=8b-OnvuDauEL78Ms9F10Q

References

1. Gnydjuk I. V. Decentralizacija bjudzhetnoi' systemy: dosvid Slovac'hyny ta perspektiva dlja Ukrai'ny [Elektronnyj resurs] / I. V. Gnydjuk. – Режим доступу: search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&profile=ehost...site

2. Kljuchkovych A. Decentralizacija public'nogo upravlinnja v konteksti demokratyzacii' politychnoi' systemy Slovac'koi' Respubliki / Anatolij Kljuchkovych // Naukovyj visnyk Uzhgorod's'kogo universytetu. Serija: Politologija, sociologija, filosofija. – Uzhgorod: Vyd-vo UzhNU «Goverla», 2009. – Vyp.13. – S.102–105.

3. Kljuchkovych A. Osoblyvosti rozvytku partijnoi' systemy Slovac'hyny v konteksti suspil'no-politychnyh transformacij kineca XX – pochatku XXI st. / Anatolij Kljuchkovych // Naukovyj visnyk Uzhgorod's'kogo universytetu. Serija: Politologija, sociologija, filosofija. – Uzhgorod: Vyd-vo UzhNU «Goverla», 2009. – Vyp.11. – S.100–107.

4. Lend'el M. O. Misceva demokratija u kraii'nah Central'noi' i Shidnoi' Jevropy: Monografija [tekst] / Myroslava Oleksandrivna Lend'el. – Uzhgorod: Mystec'ka linija, 2011. – 688 s.

5. Parhomenko V. Decentralizacija u Slovac'hyni / Volodymyr Parhomenko // Partnery: municypal'nyj bjuletěn' Ukrai'ns'ko-amerykans'koi' programy partnerstva gromal. – Vyp.11 (87), lystopad 2006. – S.5–6.

6. Rusnakova A. Regional'na polityka Slovac'hyny ta integracija do jevropejs'kyh struktur [Elektronnyj resurs] / Anar Rusnakova. – Режим доступу: <http://soskin.info/ea/2008/5-6/200805.html>

7. Moldovan O. Fiskalna decentralizacija: skusenosti efektivnej reformy na Slovensky pre Ukrajinu / Bjudzhetna decentralizacija: Dosvid efektyvnoi' reformy Slovac'hyny dlja Ukrai'ny // O. Moldovan. – Kijev, 2010. – 40 s.

8. Nariadenie vlády č. 258/1996 Z. z. Nariadenie vlády Slovenskej republiky, ktorým sa vydáva Zoznam obcí a vojenských obvodov tvoriacich jednotlivé okresy [Elektronnyj resurs]. – Режим доступу: <http://www.zakonypreludi.sk/zz/1996-258>

9. Peteri G. Lessons on Successful Reform Management / G. Peteri, V. Zentai // Mastering Decentralization and Public

Administration Reforms in Central and Eastern Europe / Ed. Peteri G. – OSI/LGI, 2002. – P.13–30.

10. Sloboda D. Slovensko – krajina poslancov. Počty poslancov v komunálnej politike v SR / Dušan Sloboda, Vladimír Bačík. – Bratislava, 2006. – 30 s.

11. Úplný zoznam obcí Slovenska [Elektronnyj resurs]. – Режим доступу: http://www.e-obce.sk/zoznam_vsetkych_obci.html

12. Ústavný zákon č. 294/1990 Zb. z 18. 7. ktorým sa mení a doplná ústavný zákon č. 100/1960 Zb. Ústava Československej socialistickej republiky a ústavný zákon č. 143/1968 Zb. o Československej federácii a ktorým sa skracuje volebné obdobie národných výborov [Elektronnyj resurs]. – Режим доступу: <http://www.noveaspi.sk/products/lawText/1/38643/1/2>

13. Zákon č. 36/1960 Zb. z 9. apríla 1960 o územnom členení štátu [Elektronnyj resurs]. – Режим доступу: <http://www.epi.sk/zz/1960-36>

14. Zákon č. 29/1968 Zb. z 27. 2. 1968 o zmenách niektorých zákonov v súvislosti s úpravou postavenia Národného výboru hlavného mesta Slovenska Bratislavy [Elektronnyj resurs]. – Режим доступу: <https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/1968/29/19680309.html>

15. Zákon č. 65/1960 Zb. z 25. 5. 1960 o národných výboroch [Elektronnyj resurs]. – Режим доступу: <https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/1960/65/19600612.html>

16. Zákon č. 69/1967 Zb. z 29.6. 1967 o národných výboroch [Elektronnyj resurs]. – Режим доступу: <http://www.zakonypreludi.sk/zz/1967-6>

17. Zákon Slovenskej národnej rady zo 6. septembra 1990 o obecnom zriadení [Elektronnyj resurs]. – Режим доступу: www.minv.sk/?zdruzenia-obci&subor=21972

18. Zákon 472/1990 Zb. – o organizácii miestnej štátnej správy [Elektronnyj resurs]. – Режим доступу: <http://www.noveaspi.sk/products/lawText/1/38835/1/2>

19. Zákon SNR 517/1990 Zb. o územnom a správnom členení Slovenskej republiky [Elektronnyj resurs]. – Режим доступу: <http://www.noveaspi.sk/products/lawText/1/38882/1/2>

20. Zákon č. 221/1996 Z. z. o územnom a správnom usporiadaní Slovenskej republiky [Elektronnyj resurs]. – Режим доступу: <http://www.epi.sk/zz/1996-221>

21. Zákon č. 302/2001 Z. z. zo 4. júla 2001 o samospráve vyšších územných celkov (zákon o samosprávnych krajoch) [Elektronnyj resurs]. – Режим доступу: https://www.google.com/url?sa=t&ret=j&q=&esrc=s&source=web&cd=2&cad=rja&uact=8&ved=0ahUK Ewi3pMiRncDOAhVTlxQKHe1PAfEQFggmMAE&url=https%3A%2F%2Fwww.po-kraj.sk%2Ffiles%2Fdokumenty%2FDokumenty-PSK%2Fzakony%2Fzakon_302-2001_o_samospravnych_krajoch.pdf&usq=AFQjCNF-qdmzNpGhWb66Gn-6hrB9jhWrSA&sig2=8b-OnvuDauEL78Ms9F10Q

Bobryk O., graduate student of the Department of International Relations, Faculty of International Economic Relations, Uzhgorod National University (Ukraine, Uzhgorod), tomej@ukr.net

Specific features of the administrative-territorial reform in Slovak Republic

Administrative-territorial reform in the Slovak Republic was carried out aiming to democratize and modernize the public administration and local government, making it adequate according to European standards.

Administrative-territorial reform in Slovakia is relatively poorly studied by Ukrainian scientists. Preferably the Ukrainian scientists have studied the experience of reforms in Poland. As far as Poland is similar to Ukraine by quantity of population, comparable by a territory size, and most importantly has a three-levels structure of government which is also typical for our country. The objective of our research is to study the experience of administrative-territorial reform in Slovakia.

After significant political changes in Czechoslovakia in late 1989 – early 1990 significant changes in the organization and state and local governments were made. The changes also affected the administrative-territorial structure of Slovakia. There were created 38 districts (okres), and 121 contours (obvod) and obvod-governments. Lands (kraj) were abolished and their functions transferred to obvod and okres governments.

However, very soon it became clear that the administrative-territorial reform there were several disadvantages. Main disadvantage was that the administrative units of Slovakia were quite small and did not have sufficient conditions and potential for economic and social development.

During 1996–2001 there was second administrative-territorial reform. Its result was the creation of 8 krajs: Bratislava, Trnava, Nitra, Trenčyn, Banská Bystrica, Žilina, Košice, Prešov. 79 districts; and 2,933 communities.

Keywords: Administrative-territorial reform, decentralization in Slovakia, reform of public government, administrative reform.

Додаток А. Адміністративно-територіальний поділ Словаччини 1971–1990 рр.

© 2004, ErasData-Pro, spol. s r. o.,
Ing. Miloslav Kís, odbor informatiky SVS MV SR

1:1 600 000

Podklady: SVS MV SR
Grafické spracovanie GIS ArcView (AdminSR70_90.mxd)

Додаток Б. Адміністративно-територіальний устрій 1990–1996 рр. Окresи та obvodi

© 2004, ErasData-Pro, spol. s r. o.,
Ing. Miloslav Kís, odbor informatiky SVS MV SR

1:1600000

Podklady: SVS MV SR
Grafické spracovanie GIS ArcView (admin_2u.apr)

Додаток В. сучасний адміністративно-територіальний устрій Словаччини. Краї та окреси

© 2007, ErasData-Pro, spol. s r. o.,
Ing. Miroslav Kis, odbor informatiky SVS MV SR

1:1600000

Podklady: sekretariát Rady vlády SR pre verejnú správu
Grafické spracovanie GIS ArcView (spec. st. spr. apr)

* * *

УДК 323.1:316.485.6

Шуляк С. В.,
кандидат політичних наук, доцент, доцент кафедри
філософії та соціально-політичних дисциплін,
Університет митної справи та фінансів
(Україна, Дніпро), shulc1976@mail.ru

МОТИВИ РОСІЙСЬКОГО ЗБРОЙНОГО ВТРУЧАННЯ У ГРОМАДЯНСЬКУ ВІЙНУ В СІРІЇ (ГЛОБАЛЬНИЙ ВИМІР)

Аналізуються мотиви російського збройного втручання в громадянську війну у Сирії. У якості теоретико-методологічної основи дослідження обрана домінуюча у теорії міжнародних відносин парадигма політичного реалізму, а також підхід «рівнів аналізу». Автор доводить, що мотиви російського збройного втручання в Сирії, далеко виходять за межі суто сирійського чи регіонального, контексту і мають глобальний вимір. Розпочата Росією військова операція в Сирії має забезпечити розв'язання відразу декількох взаємопов'язаних завдань, які у свою чергу, сприятимуть досягненню головної стратегічної мети – утвердження Росії у статусі великої держави, одного зі світових центрів сили.

Ключові слова: Росія, Сирія, Близький Схід, громадянська війна, збройне втручання, глобальний вимір.

Сирійська громадянська війна, що спалахнула у 2011 р., відзначається вкрай високим ступенем інтернаціоналізації і вже давно перестала бути лише фактором національної та регіональної політики. Сьогодні він значною мірою визначає політичний клімат у глобальному масштабі. Сучасний стан конфлікту значною мірою визначається діями Росії, яка восени 2015 р. від дипломатичної та економічної підтримки режиму Б. Асада перейшла до прямого збройного втручання у конфлікт на його боці.

Втручання Росії принципово змінило перебіг війни. Ще влітку 2015, на тлі воєнних успіхів опозиції, експерти почали обговорювати питання про те скільки

протримається Асад і прогнозували його падіння до кінця року. Але розпочата наприкінці вересня російська військово-повітряна операція змінила співвідношення сил, дозволила урядовим військам не тільки стабілізувати свої позиції, але й перехопити ініціативу, перейти в наступ і здобути низку локальних перемог. Питання про остаточну воєнну поразку режиму було знято з порядку денного.

Хоча російська операція триває вже більше року, до сьогодні немає однастайності щодо визначення її конкретної мети та мотивів, що спонукали Кремль до її початку. Офіційно заявлена мета – допомога сирійському уряду, на його офіційне запрошення і у відповідності з існуючими міждержавними угодами, у боротьбі з терористичними угрупованнями (до яких у Росії схильні зараховувати всіх, хто веде збройну боротьбу з режимом Асада, а передусім «Ісламську державу» і «Фронт ан-Нусра»), які, начебто, становлять загрозу і безпеці Росії, через те, що в їхніх лавах воюють тисячі російських громадян, хоча й не позбавлене певної логіки, але аж ніяк не влаштовує експертів, адже не дає відповіді на низку принципових питань. Чому збройна операція розпочалася саме наприкінці 2015 р., а не раніше, коли умови для неї були більш сприятливі? Які конкретні цілі вона переслідує (адже через рік після її початку стало цілком зрозуміло, що і терміни її проведення, і кількість залучених сил і засобів, і сам характер їх використання суттєво відрізняються від запланованих і офіційно задекларованих). Як далеко Росія готова зайти у ведені бойових дій і за яких умов вона погодиться їх припинити? Як її дії вплинуть на ситуацію у самій Сирії, на Близькому Сході й, враховуючи значущість сирійського конфлікту, у світі в цілому?